

KLYS och Copyswedens gemensamma yttrande över promemorian Ändrade ersättningsregler för användning av musik

Presentation

KLYS utgör en samlad röst för yrkesverksamma kulturskapare i Sverige. Vi företräder genom våra 14 medlemsorganisationer cirka 30.000 upphovspersoner och utövande konstnärer verksamma inom områdena bild/form, scen/film, musik, litteratur och journalistik. KLYS arbetar för dessa yrkesgruppers gemensamma intressen såsom en stark och väl fungerande upphovsrätt, vilket också är en förutsättning för konstnärlig frihet och kulturell mångfald samt hållbarhet inom berörda branscher.

Copyswede har till ändamål att för kulturskaparorganisationernas räkning träffa avtal samt inkassera och fördela ersättning för vissa vidareutnyttjanden av upphovsrättsligt skyddade verk och prestationer. De områden som Copyswede huvudsakligen verkar inom gäller vidareanvändning av verk och prestationer i form av ljud och rörliga bilder, främst radio- och TV-program. Copyswede sköter även det svenska systemet för privatkopiering. Copyswede har 14 medlemsorganisationer som alla företräder konstnärligt och litterärt verksamma upphovspersoner och/eller utövande konstnärer inom olika områden.

KLYS och Copyswedens medlemsorganisationer på musikområdet skriver egna yttranden över promemorian och vi ber därför om att, utöver nedanstående synpunkter, också få hänvisa till dem, för fördjupning och problematisering av förändring av ömsesidighetsprincipen inom musikbranschen.

Inledning

KLYS och Copyswede beklagar att EU-kommissionen inte lyckats hitta en lösning för de medlemsstater som önskar behålla kravet på ömsesidighet när det gäller ersättningsrätt för artister och musiker när deras musik spelas i radio, TV, restauranger eller butiker. Vi delar regeringens bedömning att konsekvenserna av den s k RAAP-domen från EU-domstolen 2020 är mycket problematisk.

Vi uppskattar också att flera departement är engagerade i frågan såsom kultur-, närings-, och utrikeshandelsdepartementet. Mot bakgrund av regeringens nationella strategi för kulturella och kreativa branscher bör detta vara en prioriterad interdepartemental fråga att fortsätta driva gentemot EU-kommissionen. Konsekvenserna för svensk musikbransch riskerar att bli mycket allvarliga.

Det är stora intäkter till svensk musikbransch som kommer att försvinna vid ett borttagande av ömsesidighetskravet och det är knappast troligt att detta intäktsbortfall kan kompenseras genom höjda tariffer för användarna i landet.

Sverige är inne i en lågkonjunktur och nedskärningarna inom musiklivet är stora. En redan hårt drabbad svensk musikbransch riskerar därför att genom den i promemorian föreslagna förändringen få det ännu tuffare. Regeringen behöver ta ett helhetsgrepp kring frågan om ansvaret för svenskt musikliv och upphovspersoners/utövares upphovsrättsersättningar, inte minst ur ett kultur- och näringspolitiskt perspektiv.

Sammanfattning

Det är mycket olyckligt att EU-kommissionen fortfarande inte under de snart fem år som gått sen RAAP-domen meddelades, lyckats föreslå en lösning genom ett lagförslag på området, trots att EU:s medlemsstater i ministerrådet är överens om att det bör vara upp till varje medlemsstat att tillämpa ömsesidighet eller inte. KLYS och Copyswede har förståelse för att regeringen på sikt måste föreslå ändringar som syftar till att anpassa svensk rätt till domen om Kommissionen beslutar att inte vidta några åtgärder, men vi förstår inte varför det måste ske just nu och med så knapp tidsfrist för ikraftträdande.

Vi avstyrker därför förslaget till ikraftträdande redan den 1 mars 2025 och föreslår i stället ikraftträdande den 1 januari 2026.

5. Ändrade ersättningsregler för användning av ljudupptagningar

KLYS och Copyswede har **inga invändningar** mot hur ett borttagande av ömsesidighetskravet föreslås genomföras i den internationella upphovsrättsförordningens 26 §, där st 5 föreslås strykas.

6. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Däremot **avstyrker** vi bestämt ikraftträdandetidpunkten redan den 1 mars 2025, dvs om endast tre månader. En sådan kort framförhållning är helt orimlig för berörda rättighetshavarorganisationer att hinna anpassa sina ersättningsverksamheter till. Även marknaden behöver tid på sig för att klara övergången.

KLYS och Copyswede föreslår därför att ikraftträdandet sker först den 1 januari 2026, vilket ger parterna på marknaden en mer rimlig tidsperiod att förbereda en övergång till ett ersättningssystem där ömsesidighet inte längre krävs.

7. Ekonomiska och andra konsekvenser

Enligt EU-kommissionens studie kommer förändringen att för svensk del innebära en årlig ekonomisk överföring om mellan 4,3-8,6 miljoner euro, d v s upp till 70 miljoner SEK, enbart till USA. Det är mycket pengar för svenska artister, musiker och producenter och det är knappast troligt att höjda tariffer kan kompensera för detta inkomstbortfall. Det har man t ex inte lyckats med i Nederländerna, där en motsvarande förändring gjorts. Det är också tydligt att det är utövarna och de mindre musikproducenterna som kommer att drabbas hårdast, d v s de som redan har en pressad situation på den svenska musikmarknaden.

Den svenska regeringen bör i sin kultur- och näringspolitik, inte minst inom ramen för KKB-strategin, beakta att stora rättighetsintäkter inte längre kommer att tillfalla rättighetshavare på musikområdet i Sverige.

För KLYS

Ulrica Källén

Verksamhetschef KLYS